

REPORTAGE NIET-WINKELDAG

'We gaan knuffels uitdelen'

Afgelopen zaterdag was het Niet-Winkeldag. Actievoerders zouden het winkelend publiek gaan verleiden het funshoppen even te laten. Maar waar zijn ze, vraagt de verslaggever zich af in Hoog Catharijne.

Door Hans van Wetering

Sinds het 'vrekkenechtpaar' Hanneke van der Veen en Rob van Eeden begin jaren negentig tot de uitgave van een *Vrekkenkrant* besloot, is het belijden van een zuinige levensstijl langzaam maar zeker uit de taboesfeer gekropen. Terwijl in de zeepbeleconomie van eind ja-

ren negentig marketeers en trendwatchers de zegetocht van het funshoppen verkondigden, werd elders in de economie het begrip 'consuminderen' gemunt.

Consuminderen werd salonfähig en bracht een gestaag groeiende stroom publicaties op gang, met titels als *Je geld of je leven*, *Hoe word ik een echte vrek* en *Niets doen: een levenskunst*. Weggeefwinkels zagen het licht. Er trad een proliferatie op van websites waarin de nieuwe zuinigheid werd beleden en heuse 'consuminderkringen' ontstonden; groepjes van zo'n tien man die bijeen kwamen om elkaar 'te steunen en te enthousiasmeren' inzake het verstandig omgaan met geld en spullen.

Sinds 1992 wordt het consuminderen jaarlijks 'gevierd', inmiddels in meer dan tien landen, waaronder Nederland. Elke 24 november gaan op 'Niet-Winkeldag' actievoerders de straat op om het winkelend publiek met de eigen koopziekte te confronteren. Maar niet alleen met hun koopziekte, zo is te lezen op de talloze onderling gelinkte websites waar de Niet-Winkeldag wordt aangekondigd. Niet-Winkeldag is ook gericht tegen globalisering, tegen de macht van grote corporaties, tegen economische groei, tegen ongelijkheid, tegen spirituele leegheid, tegen geweld, tegen de 24-uur-stressmaatschappij, tegen de zevendaagse koopweek en 'een leven in dienst van de economie', tegen reclame, tegen de oorlog in Irak, en zelfs tegen goedbedoelende acties op tv. Voor ieder wat wils, kortom.

Verderfelijke koopgleuf

Afgelopen zaterdag was het voor de zestienste keer raak, en het moet gezegd, de Niet-Winkeldag viel gelukkig dit jaar, want een dag na *Black Friday*, het traditionele begin van het *Christmas shopping season* in de Verenigde Staten, en aan de vooravond van de publicatie, deze week, van het *Human Development Report* van de ontwikkelingsorganisatie UNDP. Daarin blijft de desastreuze invloed van het consumptiepatroon in de rijke landen op het klimaat niet onbesproken.

Maar als ik op zoek ga naar de meest geschikte plek om de festiviteiten zelf mee te maken, ontdek ik dat dit jaar slechts in zeven plaatsen activiteiten staan aangekondigd. Waaronder in stadjes als Zeist, Renesse en Meppel; toch niet de lokaties waar de bliksem als eerste zou inslaan mocht de Here besluiten onze heilloze consumptiedrift met zijn toorn te treffen.

Niet uit het veld geslagen besluit ik mijn licht op te steken in Utrecht. Daar is het im-

mers ooit begonnen, in 1995. En daar ook waren vorig jaar opstootjes waarbij betogers door de politie werden verwijderd. Als ergens iets te beleven zou zijn, dan toch in Utrecht, in die verderfelijke koopgleuf genaamd Hoog Catharijne. Groepjes actievoerders zullen bloemen, complimenten en *free hugs* uitdelen, zo lees ik, en het winkelende publiek verleiden het funshoppen voor even in te ruilen voor een gezamenlijke wandeling of een goed gesprek.

Als ik Hoog Catharijne betreed, word ik vrijwel onmiddellijk opgenomen in een menigte van shoppende mensen met tassen. Welgemoed laat ik me meevoeren, maar als ik even later het andere einde van het winkelcentrum bereik, heb ik nog geen actievoerder gezien. Ook in de binnenstad niemand te bekennen. Ik dwaal langs de grachten en loop zo nu en dan een winkel binnen en vraag of ze weten dat het Niet-Winkeldag is en of het desondanks nog een beetje loopt vandaag. Ik vraag het in parfumeriezaken, in cadeaushops, in bonbonwinkels. Niemand

Wat doe je met een soldaat van vijftien die met satanisch plezier oren afsnijdt en mensen levend in hun hutten cremeert?

heeft van Niet-Winkeldag gehoord, of, als ze er al iets van hebben gehoord ('was dat niet iets met wandelen of zo?'), hebben ze er in ieder geval niets van gemerkt. Het is druk, erg druk. De mensen hebben goede kooplust vandaag. Of, zoals een verkoopster van een cd-winkel opmerkt 'uiteindelijk moet er toch gewoon iets in die zaken in die schoen'. Al wat ik op straat tegenkom, is winkelend publiek, en het ziet er vandaag niet eens overdreven ongelukkig uit.

Wanneer ik voor de derde keer langs de stadhuisbrug kom, ontwaar ik een zonderlinge figuur in een narrenpak. Hij blijkt van de Weggeefwinkel te zijn. Vanachter een archaisch brilmontuur nemen onrustige ogen mij op. Ik vertel hem dat ik al anderhalf uur door Utrecht loop en nog geen actievoerder ben tegengekomen. 'Het wordt niet meer opgepikt,' verzucht hij, 'de mensen zijn bang, niemand durft nog iets. De massa is de weg kwijt.'

Kabouter flapmuts

'Dit doet het altijd goed,' zegt hij even later terwijl hij een verschoten exemplaar van *Donald Duck* vanonder een over zijn bakfiets gedrapeerde deken vist. Het is een nummer uit 1992, over Koning Dagobert de Eerste.

Toeval? 'Ik heb er zat van,' zegt hij, 'mensen kunnen het meenemen, maar ze kunnen het ook laten liggen.' Om hem een hart onder de riem te steken stop ik de *Donald Duck* in mijn tas. 'Vandaag ben ik kabouter flapmuts,' zegt hij als ik hem bij het afscheid vraag hoe hij heet, 'als je tegen de ID-plicht bent, moet je wel.'

Bijna begin ik te geloven dat de Niet-Winkeldag een mediacanard is, iets dat je roept, waar je een website of wat mee vult, waarover je een persbericht de wereld in stuurt, waarna je vervolgens thuisblijft, in het genoeglijke besef dat het werk is gedaan, omdat de media het toch wel van elkaar overnemen en de mensen er toch wel over zullen praten, en de vleselijke aanwezigheid van je actievoerende zelf dan eigenlijk niet zo heel veel meer toevoegt.

Maar dan, als tegen half vier de winkeldag al bijna ten einde loopt, ontwaar ik ergens in Hoog Catharijne boven de menigte een bord met een euroteken.

Het is een groepje van zes jongens en meis-

jes. Veel ouder dan twintig jaar zullen ze niet zijn. Eentje is geschminkt en draagt een con-fettipruik. Dat ze zo laat zijn, komt omdat ze een beetje zijn opgehouden, zo begrijp ik van ze, in Lunetten, vanwege de voorbereidingen.

'We gaan knuffels uitdelen, en complimenten,' straalt de jongen die het eurobord hoog houdt, 'en wandelen met de mensen.' Ik vraag of hij mij een compliment wil geven, nu ik hier toch ben, en ik heb ze tenslotte de hele dag gezocht. 'Je hebt een leuk sikje,' zegt hij uiteindelijk na enig nadenken.

Terwijl ik de ene na de andere vraag op ze afvuur, worden ze zichtbaar ongeduldig. Veel tijd is er immers niet over. Ze moeten door. De winkels sluiten al bijna. Ze zijn misschien wel met veertig man, bezweren ze me. De rest komt achterop. Die zijn allemaal geschminkt. Als ik nu maar gewoon doorloop richting de uitgang kom ik ze vanzelf tegen.

Ik laat ze tenslotte maar gaan en slenter richting de parkeergarage. De drukte is er niet minder op geworden, maar de mensen ogen vermoeid, het heilige koopvuur lijkt al gedoofd. En dat ik die achteropkomende groep van veertig geschminkte actievoerders nog tegenkom, geloof ik dan allang niet meer.

Hans van Wetering